

**Ruotsinsuomalaiset Eläkeläiset
Sverigefinska Pensionärer**

Senioripoliittinen ohjelma

Johdanto, s. 2

Kulttuuri ja kieli, s. 2

Hoito- ja hoivapalvelut, s. 3

Asunnot ja asuinympäristö, s. 4

Ekonominen turvallisuus, s. 5

Vanhusneuvosto joka kunnassa, s. 5

Käteisen rahan käyttö, s. 5

Julkinen liikenne, s. 5

Digitalisointi, s. 6

Petokset, s. 6

Johdanto

Ikääntyneillä on oikeus turvalliseen ja arvokkaaseen vanhuuteen, joka muodostuu taloudellisesta turvasta sekä riittävien ja tarpeiden mukaan saatavista palveluista.

Ikääntyneiden ihmisten määrä ja osuus väestöstä kasvaa edelleen. Tämä on sekä mahdollisuus että haaste. Iäkkäiden elämäntekemys ja osaaminen ovat perheen, yhteisön ja yhteiskunnan voimavara ja mahdollisuus, joka pitää hyödyntää. Haaste on iäkkäiden hoidon- ja hoivantarve, joka edellyttää niin ennalta ehkäisevät toimenpiteet kuin laadukkaat ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Vuodesta 2010 on voimassa laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (SFS 2009:724), johon tehtiin muutoksia 2019. Laki koskee kaikkia ruotsinsuomalaisia koko maassa. Niin kutsutuilla Suomen kielen hallintoalueilla on laki asettanut suurempia ja yksityiskohtaisempia vaatimuksia kunnille ja alueille.

Lakimääräisiä senioriväestöämme koskevia oikeuksia kansallisena vähemmistönä on mm. saada oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa ja neuvotella meitä koskevista asioista, säilyttää kulttuuri ja kehittää sitä, käyttää suomen kieltä kontakteissa hallintoviranomaisten kanssa, saada vanhustenhuollon palvelut ja hoiva henkilökunnalta, joka hallitsee suomen kielen.

Kulttuuri ja kieli

Ruotsinsuomalainen kulttuuri ja kieli, joka on suojattu Ruotsissa vähemmistölainsäädännöllä (2009:724) (2009 600) sekä Euroopan neuvoston puiteasetuksilla (SÖ 2000:2) (SÖ 2000:3).

Kulttuuri elää ja voi hyvin ruotsinsuomalaisten keskuudessa. Kulttuuri on kiinteä osa ruotsinsuomalaista identiteettiä ja sitä vaalitaan monin eri tavoin ympäri Ruotsia. Perinteiset juhlat ja tavat, kuten juhannus ja äitienpäivä, erilaiset juhlatilaisuudet, kuten Ruotsinsuomalaisten päivä 24. helmikuuta, kokoavat ihmiset yhteen juhlistamaan ja jakamaan yhteistä kulttuuriaan ja tarjoavat mahdollisuuksia kohdata toisia. Musiikki, tanssi, kirjallisuus ja karaoke ovat myös vahvasti läsnä ja tarjoavat elämyksiä ja ilonpitoa kaikenikäisille.

Kulttuurin elinvoiman ylläpitäminen vaatii aktiivisia toimia:

- Kannustetaan kulttuuriharrastusten parissa toimimiseen. Kirjallisuus- ja taidekerhot, teatteri-, tanssi- ja senioritanssiryhmät tarjoavat monipuolista harrastustoimintaa ja luovat tilaa yhdessäoloon.
- Varmistetaan, että kulttuuriperinne välittyy tuleville sukupolville. Lapsille ja nuorille suunnatut tapahtumat, kielikurssit ja leirit ovat tärkeä keino tutustuttaa heitä suomenkieliseen kulttuuriin.
- Suomenkielisten vanhusten huomioiminen on tärkeää. Vanhustenhuollon instituutioissa järjestettävät kulttuuritapahtumat ja -aktiviteetit tuovat iloa ja piristystä arkeen.
- Kulttuuripäivien järjestäminen toimikauden aikana tuo yhteen eri toimijoita ja tarjoaa laajan kattauksen ruotsinsuomalaiseen kulttuuriin.

Suomen kieli on olennainen osa ruotsinsuomalaista identiteettiä:

- Kielen säilyttäminen ja aktiivinen käyttö ovat tärkeimpiä tavoitteita.
- Erilaiset tapaamiset ja kielikurssit tarjoavat tilaa kielen kehittämiseksi. Kirjat, musiikki ja laulut rikastuttavat elämää ja tuovat kielen lähemmäksi arjen eri tilanteita. Myös suomenkieliset sovellukset

ja pelit voivat olla hyödyllisiä työkaluja kielen oppimisessa ja ylläpitämisessä

- Kannustetaan ja tuetaan ISOF kieli-instituutin toimintaa.

Yhteistyöllä ja aktiivisella toiminnalla varmistetaan, että ruotsinsuomalaisten kulttuuri kukoistaa ja elää vahvana tulevaisuudessa. Yhdessä voimme vaalia tätä ainutlaatuista perintöä ja antaa sille uusia ulottuvuuksia toivottavasti sukupolvesta sukupolveen.

Suomenkieliset palvelut virastoissa:

- Kunnan on tarjottava suomenkielistä varhaiskasvatusta ja vanhustenhuoltoa.
- Kunnan on tarjottava suomenkielistä hallintoa ja palvelua, esimerkiksi suomenkielistä asiointia viranomaisten kanssa.
- Henkilöstöllä, joka työskentelee kunnan virastoissa ja laitoksissa on ansiokasta, kun on suomen kielen taito.
- Kunnan on tiedotettava asukkailleen suomeksi tärkeistä asioista.

Suomen kieli koko maassa

Kielilaki (2009:600) takaa suomen kielen käytön virastoissa ja palveluissa niille, jotka puhuvat suomea äidinkielenään. Kielilaki varmistaa, että suomenkieliset kansalaiset voivat saada tarvitsemaansa palvelua omalla kielellään virastoissa ja muissa julkisissa organisaatioissa tarpeen mukaan. Lisäksi kuntien on hallintoalueella tarjottava suomenkielistä tiedotusta ja neuvontaa suomea äidinkieleenään puhuville kansalaisille.

Kielen säilyttäminen ja aktiivinen käyttö ovat tärkeimpiä tavoitteita. Erilaiset tapaamiset ja kielikurssit tarjoavat tilaa kielen kehittämiseksi. Kirjat, musiikki ja laulut rikastuttavat elämää ja tuovat kielen lähemmäksi arjen eri tilanteita. Myös suomenkieliset sovellukset ja pelit voivat olla hyödyllisiä työkaluja kielen oppimisessa ja ylläpitämisessä.

Vähemmistökielilain avulla pyritään myös

suojelemaan ja edistämään vähemmistökielten puhujien oikeuksia ja mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään. Lain tavoitteena on luoda monikielinen ja monikulttuurinen yhteiskunta, jossa kaikki kansalliset vähemmistöt voivat säilyttää ja kehittää omaa kieliperinnettään

- Suomen kieleen tulee panostaa, kieli on kulttuuria ja kulttuuri on kieli ja osa meidän yhteistä kulttuuria, jolla me toimimme.

Suomenkieliset tulkkipalvelut:

- Mikäli suomalainen henkilö tarvitsee tulkkausta ruotsin kielellä, hän voi ottaa yhteyttä kielikeskukseen tai kielipalveluiden tarjoajaan. Sen on oltava ilmainen.
- Ruotsissa tarvitaan suomen kielen tulkki-koulutusta, joka kattaa koko maan.
- On tärkeää, että kaikilla Ruotsin asukkailla, riippumatta siitä missä päin maata he asuvat, on mahdollisuus saada tarvitsemansa tulkkipalvelut.
- Kannustaa ja tukea suomenkielistä tulkki-koulutusta.
- Tulevat muutokset eivät koske vähemmistöryhmiä.

Hoito- ja hoivapalvelut

Jokaiselle ikääntyneelle tulee turvata riittä-vät, laadukkaat ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Hyvinvointi ei ole ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, vaan se on myös terveitä elintapoja, liikuntaa, yhteisöllisyyttä ja mahdollisuus saada palvelut omalla kielellä.

Lainsäädännölliset edellytykset vanhustenhoidossa omalla kielellä

1. heinäkuuta 2025 alkaen säädetään oikeudesta saada vanhustenhoitoa kansallisilla vähemmistökielillä Sosiaalipalvelulaissa (2025:400), luku 8, §§ 6–9. Aiemmat säännökset laissa (2009:724) kansallisista

vähemmistöistä ja vähemmistökielistä on täten osittain siirretty Sosiaalipalvelulakiin.

8. luku 6 §: Kunnat, jotka kuuluvat hallintoalueeseen suomen, meänkielen tai saamen kielen osalta, ovat velvollisia tarjoamaan vanhustenhoitoa näillä kielillä, jos yksittäinen henkilö sitä pyytää.

8. luku 7 §: Kunnat, jotka eivät kuulu hallintoalueeseen, ovat velvollisia tarjoamaan vanhustenhoitoa jollakin kansallisista vähemmistökielistä (suomi, meänkieli, saame, romani chib ja jiddiș), jos kunnassa on henkilöstöä, joka hallitsee kieltä.

8. luku 8 §: Kunnalla on velvollisuus tiedottaa vanhustenhoitoa hakevalle henkilölle oikeudesta saada palvelua ja hoivaa vähemmistökielillä.

8. luku 9 §: Vanhustenhoito tulee järjestää ottaen huomioon yksilön tarve säilyttää oma kielellinen ja kulttuurinen identiteetti.

Huomio: Laki (2009:724) on edelleen voimassa muiden keskeisten oikeuksien osalta, kuten kielen ja kulttuurin edistäminen, lasten oikeus kieleen sekä valtion ja kuntien velvollisuudet neuvotella vähemmistöjen kanssa ja edistää heidän osallisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan.

RSE toimii aktiivisesti suomenkielisen vanhustenhoidon ja hoivan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi koko maassa. Tärkeitä alueita ovat:

- Perustaa lisää suomenkielisiä osastoja.
- Mahdollisuus turvalliseen ja laadukkaaseen kotihoitoon ja laitoshoitoon.
- Kiinteä yhteys lääkäriin (oma lääkäri) ja hoitajaan antaa mahdollisuuden jatkuvuuteen ja turvallisuuteen hoitoyhteyksissä.
- Hoitoalueen ja kunnan on toimittava enemmän yhteistyössä, jotta kaikkien maassa asuvien hyvinvointia edistetään

monipuolisesti ja tehokkaasti

- Ennalta ehkäisevä kotikäynti kaikille 75 vuotta täyttäneille, jossa palvelutarpeita ja edellytyksiä kotona selviytymiseen kartoitetaan.
- ”Vanhusneuvola” – erikoisvastaanottoja ruotsinsuomalaisille vanhuksille, jossa on pätevyys hoitaa myös psyykkisiä ongelmia omalla kielellä.
- Säännöllinen lääkkeiden tarkastus.
- Hammashoidon hoitokulut liitettävä suurkustannussuojaan (högkostnadsskydd).

Asunnot ja asuinympäristö

Asunto ja sen ympäristö ovat hyvin keskeisiä ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille ja erityisen tärkeää ikääntyneille, jotka tarvitsevat tukea ja turvaa yhteiskunnalta. Yhä useampi ikääntynyt asuu kotona kotihoidon tukemana. Ikääntyville sopeutetuista asunnoista on puute ja pienituloisille ovat asumisen kustannukset suuri kiinteä kulu. Siksi RSE tekee esityksen, joka vastaa ikääntyneen väestön tarvetta turvalliseen ja käytännön arjessa toimivaa elinympäristöä.

Asunnot:

- Kohtuuhintaisen asuntojen rakentaminen ja kunnostaminen nykyisiä asuntoja sopivaksi ikääntyvälle väestölle.
- Asuntotuen vahvistaminen eläkeläisille ja asuntotuen katon nostaminen.
- Turva-asuntoja suomenkielisille
- Yhteiset tilat ikääntyneille asuintaloissa ja senioritaloissa aktiviteeteille, kanssakäymiselle ja ruokailulle edistävät yhteenkuuluvaisuuden ja turvallisuuden tunnetta sekä torjuu yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

Asuinympäristö:

- Turvallinen ja ikääntyville sopeutettu asuinympäristö antaa mahdollisuuden

liikkua ympäristössä. Liikkumin edistää omatoimisuutta ja on terveyden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeää.

- Palvelut lähiympäristössä ovat tärkeät ikääntyvien omatoimivaisuudelle.

Ekonominen turvallisuus – eläke ja eläkejärjestelmä

Hyvä ikääntyminen, hyvinvointi ja hyvä elämä rakentuu riittävään taloudelliseen toimeentuloon. Se tukee osaltaan myös omatoimisuutta ja itsemääräämisoikeutta. Keskeisin iäkkäiden tulolähde on eläke. Useilla eläkeläisellä on hyvin pienet taloudelliset liikkumatilat ja useilla, erityisesti yksin asuvilla vanhemmilla naisilla, pieni eläke ei riitä perustarpeisiin.

RSE:lle tärkeitä alueita:

- Koko eläkejärjestelmä on uusittava, sen pitää olla tasa-arvoinen ja tasavertainen.
- Eläkkeen pitää olla oikeudenmukainen. Se tarkoittaa, että järjestelmää korjataan tarvittaessa ja että työnteko pitää kannattaa (respektavstånd).
- Eläkettä on nostettava niin, että se riittää taloudelliseen toimeentuloon. Palvelumaksut eivät saa estää palvelujen saamista.
- Eläkeläisköyhyys on poistettava.
- Toimeentulotuki pitää olla viimesijainen ja poikkeuksellinen.

Vanhusneuvosto joka kunnassa

Kuntien vanhusneuvostot (KPR) ovat tärkeä neuvonpito- ja kokemustenvaihtoelementti. Neuvostoissa eläkeläiset saavat näin mahdollisuuden vaikuttaa, kun keskustellaan kuntien vanhuksia/eläkeläisiä koskevista asioista.

Vähemmistölain § 5 mukaan:

5 § Hallintoviranomaisten on annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vai-

kuttaa heitä koskeviin asioihin ja neuvoteltava tällaisista asioista vähemmistöjen kanssa mahdollisimman suuressa määrin. Hallintoviranomaisen on järjestettävä ensimmäisen kappaleen mukainen neuvonpito strukturoituna dialogina kansallisten vähemmistöjen kanssa voidakseen huomioida vähemmistöjen näkemykset ja tarpeet viranomaisen päätöksenteossa. Laki (2018:1367).

Kaikissa kunnissa tulee olla kunnallinen vanhusneuvosto ja sen toiminnassa pitää olla myös mukana kunnan alueella toimi- ja ruotsinsuomalainen eläkeläisyhdistys.

Käteisen rahan käyttö

Vuonna 2019 päättivät valtiopäivät, että pankkien pitää säilyttää mahdollisuus hoitaa käteiset rahapalvelut koko maassa. Laki tuli voimaan vuonna 2021.

Tämä tarkoittaa, että yksityishenkilöillä on mahdollisuus nostaa käteistä rahaa pankista ja esim. yhdistyksillä on mahdollisuus tallentaa käteiskassa pankkiin.

Laki ei kuitenkaan velvoita esim. kauppoja, ravintoloita ja busseja ottamaan vastaan käteistä rahaa, kun ne ilmoittavat tästä näkyvästi.

On kuitenkin edelleen monia ikääntyneitä, jotka haluaisivat eri syistä käyttää käteistä rahaa päivittäisillä ostoksilla, ravintoloissa tai julkisia kulkuvälineitä käyttäessään.

Julkinen liikenne

Nykyisin ovat käytännöt erilaiset julkisessa paikallisliikenteessä, tuleeko eläkeläisen maksaa matkastaan. Joissakin kunnissa ei ole eläkeläisille minkäänlaisia vapautuksia, joissakin kunnissa matkustaminen on ilmaista

tiettyinä kellonaikoina ja ikärajoituksetkin ovat erilaiset kunnista riippuen.

Kyseessä ovat sekä taloudelliset että terveydelliset tekijät, kun koetetaan helpottaa ikääntyneiden aktiivisuutta ja liikkuvuutta yhteiskunnassa.

- Kaikissa kunnissa tulee seniori-ikäisillä/ eläkeläisillä, 65 vuotta täyttäneillä, olla mahdollisuus matkustaa ilmaiseksi paikallisliikenteessä koko vuorokauden ajan.

Digitalisointi

Tekninen kehitys etenee kiihtyvällä vauhdilla. Lähes kaikkiin kontakteihin sekä viranomaisten kanssa että kuluttajasektorilla edellytetään, että on tietokone ja/tai älypuhelin sekä internetyhteys. Yli 90 % alle 75 vuotiaista näin jo on, mutta tätä vanhemmilla ei välttämättä näin ole eikä myöskään riittävää taitoa/kykyä käyttää näitä laitteita.

- Kunnilla tulee olla ns. IT- fixareita, jotka auttavat ja tulevat tarvittaessa kotiin auttamaan perusasioissa kuten laitteiden asentamisessa sekä neuvomaan, kuinka esim. toimitaan pankki-ID:n käytössä, lippujen tilaamisessa jne.

- Kirjastoissa tulee olla mahdollisuus käyttää käyttämässä tietokonetta.
- Olennainen/tärkeä yhteiskuntainformaatio pitää myös saada paperimuodossa.
- Kuntien tulee järjestää ilmaista IT-koulutusta ikääntyneille.

Hoivalaitoksissa tulee olla mahdollisuus internetiin.

Petokset

Vanhuksiin koskevat petokset lisääntyvät koko ajan ja aina uusilla ja erilaisilla tavoilla. Tavallisimpia tapoja tänä päivänä ovat puhelut, kotikäynnit sekä sähköposti. Mikäli vahinko tapahtuu, ja vanhus tulee petoksen uhriksi, johtaa tämä usein myös häpeän tunteeseen, eikä tapahtunutta haluta ilmoittaa poliisille.

- Pankkien tulee kehittää tapa tililtä nostoilta ja tilisiirroille, että petosyritykset saadaan vähentymään.
- Kaikista tavoista tehdä petoksia, varsinkin uusista, tulee julkisesti informoida mahdollisimman paljon.

Yhteystiedot:

Ruotsinsuomalaiset Eläkeläiset
Sverigefinska Pensionärer

Bellmansgatan 15 nb
118 47 Stockholm

Sähköposti: rse@rskl.se

Puhelin: 08-6158340 ja 08-6158352

Kotisivu:

rskl.se/ruotsinsuomalaiset-elakelaiset